

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึก
บรรเทาสาธารณภัยชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน
ของกองบัญชาการกองทัพไทย
โดย พันเอก เขียวทรธรณ์ งาม่วงเลี่ยม
อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก ปริญา ฉายะพงษ์

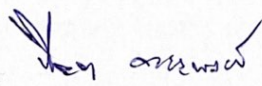
วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2565 และเห็นชอบให้เป็นเอกสาร
วิจัยส่วนบุคคลอยู่ในเกณฑ์ระดับ **ดีมาก**

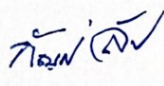
พลตรี
(วิชาติ เอี่ยมไพจิตร) ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พันเอก
(ชนะชัย พลเดชา) ประธานกรรมการ

พลโท
(นพดล ปันทอง) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

พันเอก
(ปริญา ฉายะพงษ์) กรรมการ

พันเอกหญิง
(กัญญนัญ แสงภัทรเนตร) กรรมการ

บทคัดย่อ

- ผู้วิจัย** พันเอก เขียรทรศน์ งาม่วงเลี่ยม
- เรื่อง** แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย
ชั้นนำในภูมิภาคอาเซียนของกองบัญชาการกองทัพไทย
- วันที่** กันยายน 2565   **จำนวนคำ :** 9,890   **จำนวนหน้า :** 33
- คำสำคัญ** การบริหารจัดการสาธารณภัย ภัยพิบัติ คณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและ
กู้ภัยระหว่างประเทศ ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย
- ชั้นความลับ** ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัยชั้นนำในภูมิภาคอาเซียนของกองบัญชาการกองทัพไทย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถบูรณาการความร่วมมือกับเหล่าทัพ อาทิเช่น กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศและภาคีเครือข่ายหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องตามวงจรการจัดการภัย ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภัยพิบัติในปัจจุบัน และเพื่อศึกษาปัจจัย/ตัวแปรที่เชื่อมโยงในการพัฒนาและเพิ่มบทบาทสำหรับเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ให้ประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัยที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล เสนอเป็นแนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัยชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน ที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับต่อไป โดยมีข้อมูลผลสรุปการวิจัย คือ แนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยกับเหล่าทัพและภาคีเครือข่ายต้องดำเนินการอย่างเป็นเอกภาพและครบถ้วนในทุกด้าน ประกอบด้วย การบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร การจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ การพัฒนาสถานที่และสถานีฝึก และการประเมินศักยภาพตามมาตรฐานของคณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและกู้ภัยระหว่างประเทศ (International Search and Rescue Advisory Group : INSARAG) ด้วยการสร้างเสริมชุดค้นหาและกู้ภัยในเมืองแห่งชาติ

ABSTRACT

AUTHOR : Colonel Thienthas Paamuangliam
TITLE : Guidelines for developing and increasing the role of the Royal Thai Armed Forces Headquarters as a leading Disaster Mitigation Training Center in ASEAN
DATE : September 2022 **WORD COUNT:** 9,890 **PAGES :** 33
KEY TERMS : Disaster Management ,InternationalSearch and Rescue Advisory Group (INSARAG) , Disaster
CLASSIFICATION : Unclassified

Research subject Guidelines for developing and increasing the role of the Royal Thai Armed Forces Headquarters as a leading Disaster Mitigation Training Center in ASEAN The objective of this study was to know the guidelines for disaster management and victim assistance of the Royal Thai Army Development Command. Royal Thai Armed Forces Headquarters to be effective and can integrate cooperation with military forces such as the Army, the Navy, the Air Force and the network of related agencies in the disaster management cycle appropriate to the current disaster environment and to study the factors/variables that are linked in the development and increase the role of preparation for the personnel of the Disaster Mitigation Training Center Royal Thai Armed Forces Headquarters to have a high capacity in coordinating humanitarian aid and effective search and rescue operations in accordance with international standards It is proposed as a guideline for developing and increasing its role as a leading disaster relief training center in the ASEAN region. with the standard and accepted further The findings were summarized as the unified management

of disasters with the armed forces and network partners. in all aspects such as management personnel development procurement of equipment Development of training sites and stations and a potential assessment based on the INSARAG standard by strengthening the national urban search and rescue teams.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการได้รับความกรุณาอย่างสูง และการเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากคณาจารย์ของวิทยาลัยการทัพบกทุกท่าน ขอกราบขอบพระคุณ พันเอกชนะชัย พลเดชา ประธานกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล และ พันเอกปริญญา ฉายะพงษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของงานวิจัยนี้ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับแนวทางการทำวิจัย การปรับปรุงงานวิจัยและการนำเสนองานวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน มีความเข้าใจ สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัยได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ พลโทนพดล ปิ่นทอง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่กรุณาเสียสละเวลาเอื้อเฟื้อข้อมูลให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์และปรับแก้ให้เอกสารงานวิจัยมีความถูกต้องสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้การสนับสนุนข้อมูล และเสนอแนวความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย โดยเฉพาะนโยบายและข้อสั่งการของผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาทั้งปัจจุบันและในอดีตทุกท่าน ที่กรุณามอบให้ไว้ และหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกองทัพบกไทย สุดท้ายนี้หากมีข้อบกพร่องใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
วิธีการศึกษา	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 บทวิเคราะห์	
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOC Analysis	7
การวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการสาธารณสุข	12
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัย/ตัวแปรต่อการพัฒนา	16
การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาท	20
บทที่ 3 บทอภิปรายผล	
แนวทางการบริหารจัดการสาธารณสุขและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย	24
ปัจจัย/ตัวแปรที่เชื่อมโยงในการพัฒนาและเพิ่มบทบาท	27
แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณสุข	30
บทที่ 4 บทสรุป	
ข้อเสนอแนะการทำวิจัย	33
ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป	33
เอกสารอ้างอิง	
ภาคผนวก	
ผนวก ก	แนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน
ผนวก ข	ศูนย์ประสานงานด้าน HADR ในระดับภูมิภาค
ประวัติย่อผู้วิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศ ทำให้มีแนวโน้มว่าจะเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรงและมีความถี่มากขึ้น การที่มนุษย์มาอยู่อาศัยเป็นสังคมเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ริมแม่น้ำหรือริมทะเล ทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นวงกว้างและยังกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยองค์การระหว่างประเทศและรัฐบาลประเทศต่างๆ ได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและการจัดการภัยพิบัติอย่างครบวงจร ด้วยการลดความรุนแรงและผลกระทบด้วยการจัดการความเสี่ยง สำหรับประเทศไทยมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนรวมถึงกองทัพไทย¹ ที่ได้ปฏิบัติงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ซึ่งถือเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการหลัก ที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางในภาพรวมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในระยะ 20 ปี ตามที่ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคงได้กำหนดเอาไว้ โดยมีเป้าหมายสำคัญ ประกอบด้วย ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงและประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และการบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

กองทัพไทยมีขีดความสามารถในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยในแต่ละปีงบประมาณได้ฝึกร่วมซักซ้อมแผนการปฏิบัติกับส่วนราชการพลเรือน ภาคเอกชน และฝึกร่วมผสมกับมิตรประเทศ โดยเฉพาะในกรอบอาเซียนเป็นประจำ รวมทั้งได้สร้างศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) ที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้เป็นศูนย์ฝึกด้านการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยระดับ

อาเซียน โดยมีจุดมุ่งหมายให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายพลเรือนและมิตรประเทศได้อย่างสอดคล้อง ตามภารกิจที่ กองบัญชาการกองทัพไทยได้รับมอบหมายจาก กระทรวงกลาโหม ในเรื่องการพัฒนาเพื่อความมั่นคง สนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ² การป้องกันและแก้ปัญหาจากภัยพิบัติและการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งการปฏิบัติอื่นใดตามที่มีกฎหมายกำหนดจึงมีความสำคัญที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องแผนการปฏิบัติ กำลังพล เครื่องมือและสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย มีการประสานงานและการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับ ส่วนราชการและภาคเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ต้องมีฐานข้อมูลด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้พร้อมในการไปปฏิบัติงาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจาก ภัยพิบัติบางประเภทต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว เช่น กรณีเกิดแผ่นดินไหว ดินโคลนถล่ม คลื่นสึนามิ อัคคีภัย ภัยจากสารเคมีรั่วไหล จึงความจำเป็นต้องมีการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของกำลังพล ให้สามารถบริหารจัดการวิกฤตการณ์และภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่าง ทหารและพลเรือน ในระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องฝึกการทำงานร่วมกันเป็นทีม และมุ่งสู่มาตรฐานสากล เช่น International Search and Rescue Advisory Group (INSARAG)

ด้วยเหตุผลข้างต้น เมื่อ พ.ศ.2540 กองบัญชาการทหารสูงสุด (ในขณะนั้น) ได้มอบพันธกิจแก่ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ให้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) ขึ้น โดยเป็นการดำเนินภารกิจในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางธรรมชาติ ทั้ง 5 ภูมิภาคของไทย โดยปฏิบัติงานตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ชั้นเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์/สิ่งอุปกรณ์ช่วยเหลือและการจัดการข้อมูล
2. ชั้นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยขณะเกิดภัย
3. ชั้นการฟื้นฟูซึ่งการช่วยเหลือเหตุการณ์ภัยพิบัติโดยได้ศึกษา รวบรวมข้อมูลจากการบริหารจัดการภัยพิบัติของกระทรวงมหาดไทย

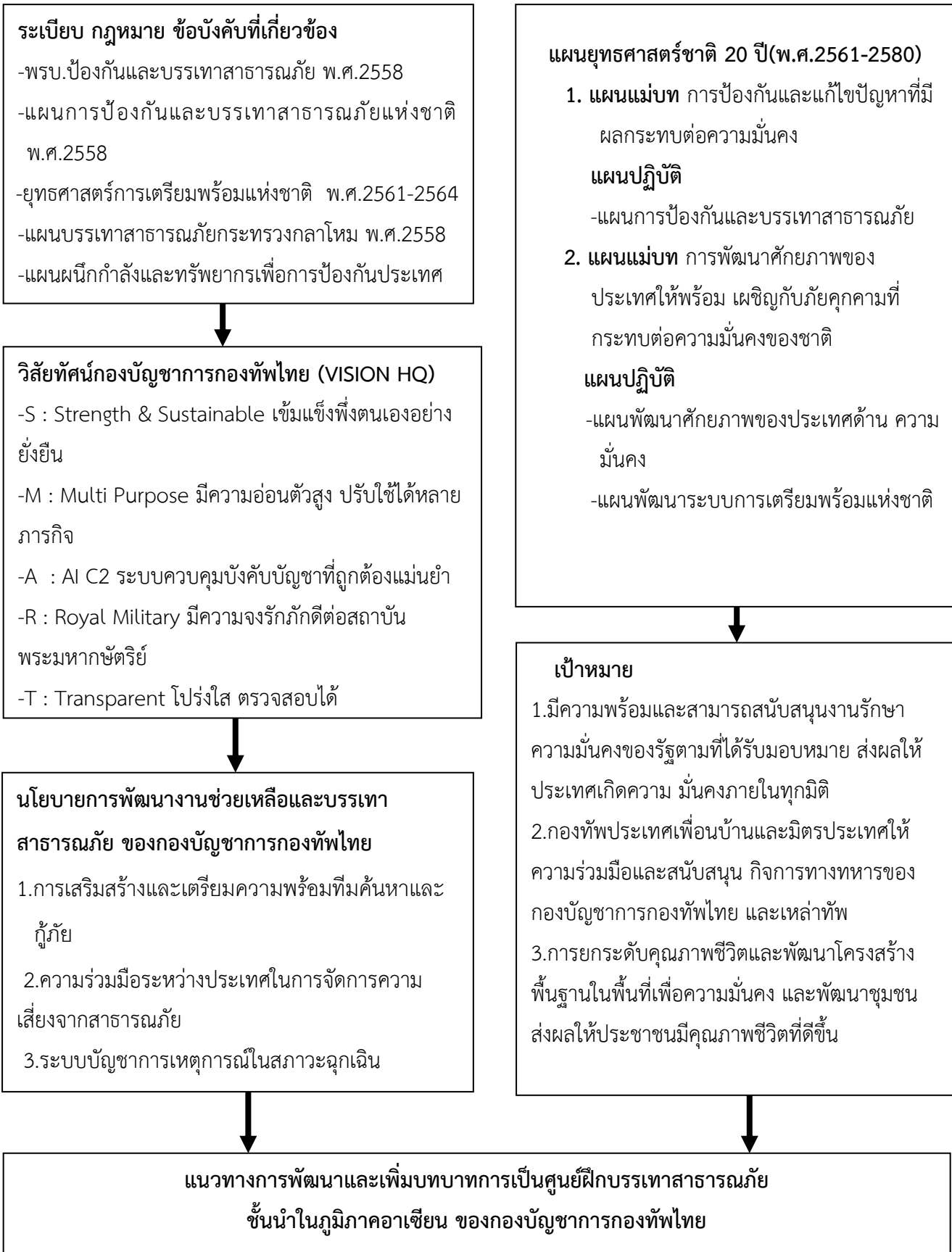
ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา มีภารกิจในการจัดการศึกษาฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัย การค้นหาช่วยชีวิต

ให้แก่กำลังพล กองทัพไทย ส่วนราชการ ประชาชน และการพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะ ความชำนาญ ปรับปรุงและพัฒนาการฝึกด้านการบรรเทาสาธารณภัย ให้ทันสมัย ซึ่งการ ปฏิบัติที่ผ่านมา พบปัญหา กำลังพลต้องรับผิดชอบงานหลายหน้าที่ ทั้งเป็นเจ้าหน้าที่ บรรเทาสาธารณภัยของหน่วยรวมถึงเป็นอาจารย์ในการถ่ายทอดความรู้ตามที่ได้รับ มอบหมายและต้องเป็นชุดบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย โดยกำลังพลยังขาดทักษะการ ช่วยเหลือและกู้ภัยที่สามารถตอบโต้กับภัยธรรมชาติที่นับวันจะมีมิติของความซับซ้อน รุนแรงมากขึ้น ประกอบกับขาดความเชื่อมั่นในขั้นตอนการประสานงานระหว่าง หน่วยงานภายนอก ปัญหาที่พบอีกคือการบริหารจัดการยังไม่เป็นเอกภาพและถูกต้อง ตาม มาตรฐานสากลเรื่องการจัดการภัยพิบัติและความเสี่ยงที่จะเกิดภัยพิบัติ จากที่มาและ ความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาใน 3 ประเด็น คำถามได้แก่ 1)แนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ให้มีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร 2) มีปัจจัย/ตัวแปรใด ที่มีความสำคัญในการพัฒนาและเพิ่มบทบาทสำหรับเตรียมความพร้อม ให้กับกำลังพลของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย 3) แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทา สาธารณภัยชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน ที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากประชาคม นานาชาติ ควรจะมีแนวทางอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยและการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาปัจจัย/ตัวแปรที่เชื่อมโยงในการพัฒนาและเพิ่มบทบาท สำหรับเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการ ทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทา สาธารณภัยชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน ที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากประชาคม นานาชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1.รูปแบบการวิจัย โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ตามที่วิทยาลัยการทัพบก กำหนดเป็นแนวทางในการศึกษา

2.ขอบเขตการวิจัย ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย ที่สร้างการรับรู้และสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันของทุกเหล่าทัพและภาคประชาสังคม

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ คู่มือการปฏิบัติและตำราขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในห้วง ม.ค. - พ.ค. 65 ทั้งนี้แหล่งข้อมูลเอกสาร สืบค้นข้อมูลจากระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ วงจรจัดการสาธารณภัย ระบบบัญชาการเหตุการณ์ คู่มือปฏิบัติงาน คณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและกู้ภัยระหว่างประเทศ ขององค์การสหประชาชาติ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้การทบทวนนโยบายสั่งการของผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บังคับบัญชาที่กรุณาอบให้นำมาใช้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัย

4.การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้กรอบการคิดเชิงยุทธศาสตร์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาทั้งอดีตและปัจจุบันที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง รวมถึงภาคีเครือข่ายด้านบรรเทาสาธารณภัย เพื่อนำแนวทางที่ได้มาสรุป และไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบแนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ที่มีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการความร่วมมือองค์กรที่รับผิดชอบหลัก เหล่าทัพ และภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามวงจรการจัดการสาธารณภัย ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภัยพิบัติในปัจจุบัน

2. ทราบปัจจัย/ตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาและเพิ่มบทบาทสำหรับเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพล ในการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัยของศูนย์ฝึกบรทธาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ตามเกณฑ์มาตรฐาน INSARAG ขององค์การสหประชาชาติ

3. แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรทธาสาธารณภัยชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน ที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากประชาคมนานาชาติ เพื่อนำเสนอผู้บัญชาการทหารสูงสุดสำหรับสั่งการและมอบนโยบายต่อไป

บทที่ 2

บทวิเคราะห์

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัยชั้นนำในภูมิภาคอาเซียนของกองบัญชาการกองทัพไทยจะดำเนินการวิเคราะห์ 4 ประเด็นได้แก่ การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การวิเคราะห์ทางเลือกทางยุทธศาสตร์ และการวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาและเพิ่มบทบาทของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOC Analysis โดยมีข้อมูลดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

1. มีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 สำหรับกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของทุกส่วนตามที่ได้แบ่งระดับของภัยที่จะเกิดตามระดับความรุนแรง ไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน : สปฉ. (Emergency Support Function : ESF)

2. โครงสร้างกำลังและการจัดหน่วยงาน ถือเป็นเรื่องหลัก มีการแบ่งแยกงาน (Division of Labor) ที่แบ่งตามความถนัด ทำให้ไม่เกิดการซ้ำซ้อนหรือเหลื่อมล้ำกัน เป็นการปฏิบัติแบบทางดิ่ง ตามขนาดของอำนาจหน้าที่ และแยกขนาดความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

3. การกำหนดหน้าที่ (Authority) ในการกำหนดผู้มีอำนาจในการควบคุมสั่งการให้กำลังพลในหน่วยปฏิบัติงานตามภารกิจให้สำเร็จ รวมไปถึงใช้หลักการประสานงาน (Co-ordination) ในการกำหนดความสัมพันธ์ของหน่วยรองที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกันอย่างแนบชิด

4. มีกำลังทหารและยุทธโศปกรณ์ ยานพาหนะ ที่มีความพร้อมในที่ตั้งหน่วย เพื่อช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านกายภาพและจิตวิทยา

5. มีกำลังทหารและยุทธโศปกรณ์ที่หลากหลาย ตามขีดความสามารถของการจัดการภัยแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครื่องมือที่สามารถใช้ในงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย อาทิ เช่น เครื่องมือทางการช่างต่างๆจากหน่วยบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานพัฒนาภาค หน่วยสื่อสารทหาร หน่วยสนับสนุนการขนส่ง และกองการแพทย์

6. มีความรวดเร็วฉับไว รวมทั้งเอกภาพในการสั่งการและอำนวยความสะดวก สามารถจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว มีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งระบบการสื่อสาร เครื่องข่ายใช้ทดแทนในยามฉุกเฉิน มีเอกภาพในการสั่งการ ให้เป็นไปตามระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS)

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. กำหนดบทบาทให้กระทรวงกลาโหมเป็นส่วนราชการที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรที่มีอยู่กับหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบหลัก คือ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) ในการจัดทำแผนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปฏิบัติประสาน การปฏิบัติ และสนับสนุนการปฏิบัติให้กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามหลักนิยมทางทหาร และการนำกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ออกช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย หน่วยต้องได้รับการประสานร้องขอจากผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอผู้บริหารท้องถิ่น ที่ทำหน้าที่ ผู้อำนวยการและมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติภายในพื้นที่

2. การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทยเป็นการดำเนินการในลักษณะตั้งรับ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ และทำแบบเฉพาะกิจในภาวะฉุกเฉิน เพราะเหตุว่า การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ได้ดำเนินการหลังจากการเกิดพิบัติภัย (Reactive Approach) รวมถึงการช่วยเหลือฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ก็เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

3. การบริหารจัดการภัยพิบัติ ด้วยหน่วยบัญชาการทหารพัฒนามีหลายหน่วยงาน กระจายรับผิดชอบทั่วประเทศไทย แต่ขาดประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการอย่างไม่มีระบบและที่สำคัญคือ การไม่สามารถปฏิบัติตามแผน

และ นโยบายเนื่องจากขาดความชัดเจนในด้านนโยบายและแผนบรรเทาสาธารณภัยของ กองบัญชาการกองทัพไทย

4. การคัดสรรและระดมทรัพยากรด้านการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย มี ข้อจำกัดอย่างมาก ด้วยการผลิต คัดเลือกบุคลากร รวมถึงการเพิ่มพูนขีดความสามารถนั้น เป็นไปในแนวทางการพัฒนาประเทศ งานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรและพัฒนาสังคม ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาตามแนวทางปฏิบัติราชการ ภารกิจของหน่วย บัญชาการทหารพัฒนา

5. กำลังพลและยุทธโศปกรณ์ของหน่วย ต้องปฏิบัติงานซ้ำซ้อนในเวลา เดียวกัน หรือไม่สามารถแบ่งงานหลักและประจำจากงานบรรเทาสาธารณภัยและ ช่วยเหลือประชาชนได้ ดังนั้นการตอบสนองต่อภารกิจ หากมีการวิเคราะห์และวางน้ำหนัก จัดลำดับกิจไม่เหมาะสมย่อมส่งผลกระทบต่อส่วนร่วม

โอกาส (Opportunities)

1. ตามแผนผืนีกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ โดย กรมสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวง จัดให้มีการบูรณาการการฝึกร่วมภายใต้ กรอบการบริหารสถานการณ์วิกฤตระดับชาติ (C-MEX) เป็นประจำทุกปี ทำให้ทุก หน่วยงานได้ซักซ้อมแผนการปฏิบัติและการประสานสอดคล้อง รวมถึงรับทราบขีด ความสามารถและข้อจำกัดของแต่ละหน่วยงานในการจัดการภัยพิบัติของประเทศ

2. กรอบความร่วมมือในระดับภูมิภาคภายใต้ข้อตกลง อาเซียนว่าด้วยการ จัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADMER) นำมาซึ่งการฝึกร่วม/ผสม กับมิตรประเทศเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ อาทิเช่น การฝึกร่วม/ผสมระหว่าง ไทย-มาเลเซีย (JCEX THAMAL) และการฝึกร่วมผสมคอบร้าโกลด์ (Cobra Gold)

3. มีโอกาสส่งกำลังพลชุดค้นหาและกู้ภัยและฝ่ายอำนวยการของหน่วย ไป ปฏิบัติงานที่ศูนย์ประสานงานนานาชาติ ทั้งศูนย์ประสานงาน ทหาร-ทหาร (Multi-National Coordination Center : MNCC) และศูนย์ประสานงานทหาร-พลเรือน (Civil-Military Operation Center: CMOC) ในประเทศที่ได้รับผลกระทบ เช่น ประเทศ

เนปาล และประเทศเมียนมา ทำให้มีความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นในหลายๆด้านอาทิ เช่น การพัฒนาระบบ/เครื่องมือสนับสนุนการเผชิญเหตุ แนวทางปฏิบัติในการสื่อสารและโทรคมนาคม แนวทางปฏิบัติในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในภาวะฉุกเฉิน แนวทางปฏิบัติในการบัญชาการเหตุการณ์(Incident Command) แนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการจัดการเหตุการณ์ (Incident Management Assistance Team : IMAT)

4.การมีส่วนร่วมในการวางแผน การเตรียมการ ด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาชุดค้นหาและกู้ภัยในเมืองแห่งชาติ (Nation Urban Search and Rescue: USAR) ของประเทศไทยสู่การปฏิบัติตามมาตรฐานสากล ตามมาตรฐานคณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและกู้ภัยระหว่างประเทศ (International Search and Rescue Advisory Group : INSARAG)ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองแห่งชาติ อาทิเช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมแพทย์ กรุงเทพมหานคร กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น

5.กองบัญชาการกองทัพไทย โดยผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีนโยบายให้แต่ละหน่วยดำเนินการขอปรับโครงสร้างหน่วยให้มีความสอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และวิสัยทัศน์องค์กรที่จะมุ่งสู่การเป็น DIGITAL HQ ในปี พ.ศ.2565 และ SMART HQ ในปี พ.ศ.2580

6.สามารถเสนอโครงการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถ ทักษะความรู้ ของกำลังพลทั้งการไปศึกษาในเหล่าทัพและนอกหน่วยงานกลาโหมได้ โดยการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองบัญชาการกองทัพไทย ผ่านกรมกำลังพลทหาร และกรมกิจการ พลเรือนทหารที่รับผิดชอบงานช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ของกองบัญชาการกองทัพไทย

ความท้าทาย (Challenge)

1. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่า ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ได้คร่าชีวิตพลเมืองโลกไปเกือบครึ่งล้านราย (ราว 4.8 แสนราย) นับตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 เป็นต้นมา โดยมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายมาก

2. โครงสร้างการจัดและภารกิจหลักขององค์กรที่ซับซ้อน มีความรับผิดชอบที่มากขึ้นตามทิศทางของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เป็นอุปสรรคในการทำงานร่วมกันในรูปภาคีเครือข่าย มุมมองและทัศนคติของผู้บริหาร/ผู้บังคับบัญชาที่มีต่อประเด็น ภัยพิบัติ ให้ความสำคัญในลำดับงานที่รองลงไป

3. สภาวะทางเศรษฐกิจที่ไม่เสถียร ซึ่งเป็นผลกระทบทั่วภูมิภาค และระบบเศรษฐกิจโลก และการที่รัฐบาลมีโครงการหรือการใช้จ่ายเงินจำนวนมากอาจทำให้ กระทรวงกลาโหม และกองบัญชาการกองทัพไทยถูกปรับลดงบประมาณลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างขีดความสามารถบุคลากรของหน่วย รวมถึงโครงการจัดหายุทธโธปกรณ์ ด้านการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะในส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา ทีมค้นหาและกู้ภัยในเขตเมือง

4. ค่านิยมวัฒนธรรมองค์กร การใช้ชีวิตของบุคคลยุคใหม่ ส่งผลให้สรรหา กำลังพลที่มีคุณภาพ เข้าสู่องค์กรนั้นมีอุปสรรค ทั้งนี้การเป็นทีมค้นหาและกู้ภัยชุดแรก ต้องมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ยอมเสียสละเวลาส่วนตัวช่วยเหลือเพื่อปฏิบัติหน้าที่ โดยไม่เปรียบเทียบงานประจำสำนักงานปกติกับหน่วยอื่นในกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งเป็นหน่วยกรมฝ่ายเสนาธิการร่วม

5. บุคลากรขององค์กรที่รับผิดชอบด้านการจัดการฝึก การประชุม ประสานงานกับหน่วยงานต่างประเทศ ที่ยังมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ไม่เพียงพอให้ งานบรรลุเป้าหมาย มีทัศนคติที่ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ในการเรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ เช่นการ เตรียมการด้านภาษาต่างประเทศ และบทบาทใหม่ในการเป็นทีมค้นหาและกู้ภัยที่ได้รับ มาตรฐานสากล

6. ผลกระทบของโควิด-19 ทำให้ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นระบบ การเรียนการสอนเป็นแบบทางไกล (Remote or Distance Learning) และจำเป็นต้องใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ที่สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อการเรียนทางไกล เพื่อให้ภารกิจของหน่วยในการพัฒนาและให้ความรู้แก่กำลังพลของกองทัพอากาศบรรลุเป้าหมายได้ โดยความท้าทายคืองานค้นหาและกู้ภัยนั้นนอกจากทฤษฎีแล้ว การปฏิบัติจนเกิดความชำนาญเชี่ยวชาญนั้นเป็นสิ่งสำคัญ

แนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยให้มีประสิทธิภาพ

อุปสรรค/ข้อจำกัดภายนอกศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ปัจจุบันภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้ทวีความรุนแรงเป็นอย่างมาก เนื่องจากระบบเศรษฐกิจ ทุนนิยม การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดทำให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่ โดยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เปลี่ยนไป อาทิเช่น ชั้นบรรยากาศ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรทางทะเลได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติที่กล่าวมาในการดำรงชีวิต ภัยพิบัติในปัจจุบันจึงได้ทวีความรุนแรงมากทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค รวมถึงประเทศไทย สำหรับปัจจุบันนั้นมีความถี่ในการเกิดมากขึ้น และทวีความรุนแรงมีความสลับซับซ้อนของต้นกำเนิดภัยพิบัติและการจัดการมากขึ้นเป็นลำดับ³อย่างก้าวกระโดดเกินกว่าข้อมูลสถิติในการคาดคะเนและวิเคราะห์ ส่งผลกระทบต่อความเสียหายกับชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนรวมถึงภาคเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก

กองทัพไทยจำเป็นต้องแสดงบทบาทในการปฏิบัติการบรรเทาภัยพิบัติในฐานะหน่วยงานหลัก ตามภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นในการรับรู้รับทราบของสาธารณชน รวมถึงต้องมีความถูกต้องเหมาะสม มีมาตรฐานในการปฏิบัติการ เหตุที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะว่า การปฏิบัติหรือการตอบสนองต่อสถานการณ์ของกองทัพนั้นมีความรวดเร็ว มีกำลังพลประจำการอยู่ในองค์กรหรือฐานที่ตั้ง และอาจถือได้ว่า เป็นองค์กรของรัฐหน่วยแรกๆที่

เข้าถึงพื้นที่ประสบภัยพิบัติก่อนหน่วยงานอื่น (First Responder) ดังนั้นจะเห็นได้ชัดว่า การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทยเป็นการดำเนินการในลักษณะตั้งรับ ใช้การแก้ไขปัญหา โดยหน่วยทหารที่มีฐานที่ตั้งปกติ และกองกำลังป้องกันประเทศตามแนวชายแดน ในพื้นที่เกิดภัยพิบัติ ซึ่งการจัดการดังกล่าวเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ และทำแบบ เฉพาะกิจในภาวะฉุกเฉิน เพราะเหตุว่า การช่วยเหลือผู้ประสบภัยดำเนินการหลังจากการ เกิดภัยพิบัติ (Reactive Approach) รวมถึงการช่วยเหลือฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ที่ได้รับ ผลกระทบ ก็เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เท่านั้น ซึ่งองค์กรมีคติยึดเหนี่ยวว่า “รับคำสั่ง ทำทันที ทำให้ดีที่สุด” แต่ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อทุกภารกิจมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารจัดการภัยพิบัติมีหลายหน่วยงานเข้าร่วมแก้ปัญหา แต่ขาดประสิทธิภาพในการ ทำงานร่วมกัน ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการอย่างไม่มีระบบและที่สำคัญคือ การไม่สามารถปฏิบัติตามแผนและนโยบาย เนื่องจากขาดความชัดเจนในด้านนโยบายและแผน หลัก ปัญหาด้านกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับและปัญหาด้านองค์กรบุคคลและการ จัดการ ลักษณะการดังกล่าวนี้ ยังรวมไปถึงผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติยัง ขาดความรู้ในเรื่องกระบวนการปฏิบัติมาตรฐาน(Standard Operating Procedures: SOP) หรือมีความรู้และเข้าใจตามแผนเผชิญเหตุรวมถึงการซักซ้อมเพียงในระดับ หน่วยงานของตนเองเท่านั้น อันส่งผลทำให้เกิดความสับสนและหยุดชะงักในการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย

อุปสรรค/ข้อจำกัดภายในศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ประกอบด้วย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการ กองทัพไทย และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ตามแผนการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ.2558 ซึ่งได้ปรับแนวคิดจากการจัดการสาธารณภัย เป็นการ จัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การรับรู้ ปรับตัว ฟื้นเร็วทั่ว อย่างยั่งยืน กองบัญชาการกองทัพไทยจึงได้มีโครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี 2558 เป็นต้นมาโดยมีภารกิจในการ

ดำเนินการจัดการศึกษา และฝึกอบรมความรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัย ให้กับกำลังพล ภายในกองทัพไทย

การเตรียมความพร้อมของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในห้วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนั้น ด้วยการเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ ปัญหาคือการมุ่งปฏิบัติการกิจกรรมตามการสั่งการและแผนปฏิบัติราชการในการเสริมสร้างองค์กร แข่งขันกับความพร้อมที่จะสามารถตอบโต้กับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้ขาดความเชื่อมั่นกับเหล่าทัพ ส่วนราชการ และหน่วยงานภาคประชาสังคมในมาตรฐานการปฏิบัติงานช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย การเปลี่ยนจากบทบาทและหน้าที่ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ที่มีแนวทางในการพัฒนาประเทศ ในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นคงของคน ชุมชน และพื้นที่ หรือที่แทนตัวเองว่า **“นักรบสีน้ำเงิน นักรบ นักพัฒนา”** เป็นการช่วยเหลือด้านบรรเทาภัยพิบัติทางมนุษยธรรม ซึ่งในแนวความคิดงานด้านบรรเทาสาธารณภัยนั้น เป็นงานที่ต้องใช้กำลังพลเป็นหลัก รวมทั้งการจัดสรรเครื่องมือ ยุทโธปกรณ์ ยานพาหนะอีกมากมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การซ้อนทับกับงานหลักปกติของกำลังพลที่ปฏิบัติงานอยู่ตามหน่วยขึ้นตรงต่าง ๆ ของ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นการเพิ่มภารกิจให้กับกำลังพลขึ้นมาอีกงานหนึ่ง ส่งผลให้เกิดอีกปัญหาที่ตามมาคือ การพัฒนาตนเองของบุคลากรในองค์กร ในลักษณะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ขาดความเป็นมาตรฐาน โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารในระหว่างปฏิบัติงานกับชาวต่างชาติ ประกอบกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลตามหลักวิชาการ ตามองค์ความรู้สถานียฝึก และระบบการจัดการภายในหน่วย มาตรฐานใบอนุญาตทำงานในเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภายในประเทศ และนอกประเทศ เช่น ใบอนุญาตการทำงานในที่สูง ใบอนุญาตการทำงานในพื้นที่อับอากาศ ใบอนุญาตทำงานใต้น้ำ และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้วยการฟื้นคืนชีพจร เป็นต้น

กองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพมีบทบาทในการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ซึ่งกำหนดให้กองทัพสนับสนุนทรัพยากรทางทหารในภาวะฉุกเฉิน และให้การสนับสนุนร่วมกับส่วนราชการอื่นๆ ในเรื่องที่กองทัพมีความสามารถ ได้แก่ ส่วนงานการค้นหาและกู้ภัย ส่วนงานสารเคมี วัตถุอันตรายและกัมมันตรังสี และส่วนงานต่างประเทศ

โดยแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2558 กำหนดให้สำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (ศบภ.)⁴ ทุกระดับ หน่วยให้สอดคล้องกับการจัดและการดำเนินงานของ ศบภ.กท. และเป็นหน่วยรับผิดชอบ เกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขบรรเทาภัยพิบัติและช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ทั้งนี้ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาจะต้องจัดทำแผน และแนวทางการปฏิบัติงาน จัดเตรียมกำลังพล เครื่องมือและสิ่งอุปกรณ์ต่างๆ ให้มีความ พร้อมอยู่เสมอ และทำการฝึกร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้รูปแบบการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพไทย ภายในประเทศ จะมีรูปแบบเฉพาะเพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนได้อย่าง รวดเร็ว มีการแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบให้กับหน่วยตั้งแต่ยามปกติ มีการประสานงานเพื่อ จัดทำแนวทางปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการพลเรือน ภาคประชาชน และองค์กรการกุศล ต่างๆ เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นไปอย่างรวดเร็วทันเวลา บูรณาการแนวทางใน การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย ให้กับประเทศที่ประสบภัยพิบัติให้ เป็นไปตามหลักสากล โดยขั้นตอนของประเทศไทยจะมีการดำเนินการผ่านคณะกรรมการ ประสานงานช่วยเหลือคนไทยและประเทศที่ประสบภัยในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งต้องมีการ เตรียมการและกำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ตั้งแต่ยามปกติ ในบางกรณีอาจพิจารณา ให้ ความช่วยเหลือเป็นเงินบริจาคหรือสิ่งของบรรเทาทุกข์โดยใช้อากาศยานของกองทัพ ลำเลียงไปส่งมอบให้ประเทศที่ประสบภัย และในบางกรณีอาจจัดชุดเฉพาะกิจช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย เดินทางไปให้ความช่วยเหลือในพื้นที่ประสบภัยด้วย ทั้งนี้ต้องทำรูปแบบการ จัดกำลังที่เป็นมาตรฐาน ตามลักษณะสถานการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติต่างๆ ประกอบด้วย ส่วนบังคับการ ส่วนปฏิบัติการและ ส่วนสนับสนุน โดยแบ่งการประกอบกำลังของชุด เฉพาะกิจฯ เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับเล็ก ระดับกลางและระดับใหญ่ ตามอัตรากำลังพล และขีดความสามารถ⁵ รวมทั้งแผนการบรรเทาทุกข์โดยใช้อากาศยานเป็นข้อพิจารณาหลัก⁶ ทั้งนี้การปฏิบัติกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ จะจัดทำบัญชีพร้อมเรียก ปฏิบัติงาน (On Call - List) ของชุดเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยให้มีการซักซ้อม การปฏิบัติเป็นประจำและเตรียมการด้านเอกสารการเดินทางไปต่างประเทศ เพื่อให้มี ความพร้อมปฏิบัติการกิจภายใน 24 ชั่วโมง หลังได้รับคำสั่ง

ส่วนที่สำคัญเริ่มแรกคือการคัดสรรสมาชิกใหม่ โดยคำนึงถึงความตั้งใจ เสียสละ ทุ่มเท ประกอบกับจะต้องมีความรู้ในการทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1. การบริหารจัดการ 2. การค้นหา 3. การกู้ภัย 4. การแพทย์ และ 5. โลจิสติกส์ อีกส่วนที่สำคัญคือแนวทางในอนาคต ถ้ามีการจัดสรรกำลังพลเข้ามาในองค์กรตามแผนบรรจุกำลังของหน่วย คือ การมีวิศวกร โครงสร้าง ผู้เชี่ยวชาญเรื่องวัตถุอันตราย การสื่อสาร แพทย์ฉุกเฉินและสื่อสัมพันธ์ และหากมีวัตถุประสงค์ในการเผชิญเหตุระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ควรมีเจ้าหน้าที่กำลังพลที่มีขีดความสามารถสูงประจำศูนย์รับและส่งกลับผู้ปฏิบัติงานของทีมค้นหาและกู้ภัย Reception and Departure Centre (RDC) และศูนย์ประสานการปฏิบัติในพื้นที่ On-Site Operations Coordination Centre (OSOCC)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัย/ตัวแปรที่มีความสำคัญในการพัฒนา และเพิ่มบทบาทสำหรับเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในระดับโลก

จากสถิติการเกิดภัยพิบัติที่ผ่านมาในปี 2564 อาทิเช่น เมื่อวันที่ 12 ธ.ค. 2564 เกิดเหตุพายุทอร์นาโดพัดเข้าถล่มแถบมิดเวสต์ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะรัฐเคนตักกี ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 70 ราย และก่อความเสียหายที่ยังประเมินค่ามิได้ในพื้นที่ 6 รัฐ นอกจากนั้นในปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564 ได้ถูกพายุเฮอริเคน และนิโคลัวถล่มพื้นที่เป็น วงกว้าง ทำให้เกิดความเสียหายหลายหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐมีผู้เสียชีวิตกว่า 150 คน นอกจากนั้นทวีปยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงประเทศแคนาดา ยังได้เผชิญกับพายุฤดูหนาวอย่างต่อเนื่องที่พัดถล่มพื้นที่ทางตอนใต้และเขตมิดเวสต์ โดยเฉพาะใน รัฐเท็กซัสที่ประชาชนนับหลายล้านคนต่างก็ได้รับผลกระทบจากภัยหนาวและการขาดไฟฟ้าใช้ ระบบโครงสร้างพื้นฐานไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังส่งผลกระทบถึงบริษัทผลิตรถยนต์ เช่น เจเนอรัล มอเตอร์, ฟอร์ด มอเตอร์และโตโยต้ามอเตอร์ ที่ต้องระงับการผลิตในโรงงานที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคกลางของสหรัฐ เนื่องจากเกิดเหตุไฟฟ้าขัดข้อง และพนักงานไม่สามารถเดินทางมาทำงานที่โรงงานได้เนื่องจากติดพายุหิมะ กระทบด้วย

การสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล สำหรับในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัตินั้นตามคู่มือปฏิบัติงานขณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและกู้ภัยระหว่างประเทศระบุว่าแนวทางที่สำคัญหรือปัจจัยในการลดความเสี่ยงของการสูญเสียประการหนึ่งที่สำคัญได้แก่ การค้นหาและกู้ภัยในเขตเมือง Urban Search and Rescue (USAR) ซึ่งให้ความสำคัญต่อ “กระบวนการเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยออกจากโครงสร้างอาคารที่ถล่มอย่างปลอดภัยและให้การดูแลทางการแพทย์แก่ผู้ประสบภัย” โดยมีความจำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันและสนับสนุนการปฏิบัติงานซึ่งกันและกัน เช่นกัน สิ่งสำคัญในการที่จะให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างกรมเผชิญเหตุในระดับต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การแบ่งปันข้อมูล การใช้ศัพท์เทคนิค และการมีขั้นตอนการทำงาน การนำข้อเสนอแนะตามคู่มือปฏิบัติงานขณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและกู้ภัยระหว่างประเทศ (INSARAG Guidelines)

สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในระดับภูมิภาค

ในปัจจุบันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังประสบภัยธรรมชาติมากขึ้น เนื่องจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมอันส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในภูมิภาคจากภัยธรรมชาติที่มีหลากหลายรูปแบบ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยแล้ง ภัยจากอากาศร้อนจัด ภัยจากอากาศหนาวจัด ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว สึนามิ ฯลฯ ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติโดยรวม เช่น การเกิดภัยพิบัติจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิที่อินโดนีเซีย เขตปกครองพิเศษอาจะห์ ในปี ค.ศ. 2004 เหตุการณ์พายุหมุนนาร์กิส ประเทศพม่า ในปี ค.ศ. 2008 และ ในปี พ.ศ. 2564 มาเลเซียเผชิญน้ำท่วมใหญ่หลังฝนตกหนักติดต่อกัน 3 วันส่งผลให้หลายพื้นที่ใน 8 รัฐจมอยู่ใต้น้ำท่วมสูง มีการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่ประสบภัย กว่า 5 หมื่นคน และมีรายงานผู้เสียชีวิตแล้วอย่างน้อย 14 คน และเหตุการณ์ที่สำคัญคือเมื่อกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา เกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิจากการปะทุของภูเขาไฟฮังกา ตองกา-ฮังกา ฮาอาปาย ซึ่งเป็นภูเขาไฟใต้น้ำขนาดใหญ่ที่ประเทศตองกา การปะทุครั้งนี้มีขนาดความรุนแรงที่ ประเทศอื่นที่ห่างออกไปเช่น ประเทศฟีจี ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นนั้น สามารถรู้สึกได้และคลื่นสึนามิ ความสูงกว่าหนึ่งเมตรนี้ยังส่งผลกระทบไปถึงชายฝั่งในประเทศเปรูและประเทศชิลี

ส่วนเข้าถ่านภูเขาไฟก็กระจายตัวส่งผลกระทบต่อประเทศที่อยู่ห่างออกไปหลายพัน กิโลเมตร หลังเกิดเหตุ พลังงานไฟฟ้าถูกตัดขาด สายเคเบิลใต้น้ำได้รับความเสียหาย ส่งผลให้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เสียหายอย่างหนัก สำหรับการฟื้นฟูและแก้ไขนั้นต้องใช้เวลาหลายสัปดาห์ในการดำเนินการส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก มหาศาล ด้วยสภาวะการณดังกล่าวจึงเกิดความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติไว้ในเสาหลักด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน⁷ ประกอบด้วย

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างทหารและพลเรือนในการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ
2. การจัดทำมาตรฐานวิธีปฏิบัติสำหรับการเตรียมความพร้อมระดับภูมิภาค การประสานงานร่วมด้านการบรรเทาภัยพิบัติ
3. การตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน
4. การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติของอาเซียนและประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน รวมถึงการพัฒนายุทธศาสตร์สำหรับการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม และความร่วมมือด้านการบรรเทาภัยพิบัติ
5. การสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของ ศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance--AHA Centre) เพื่อการเสริมสร้างขีดความสามารถในสาขาที่มีความจำเป็นเร่งด่วน การสร้างเครือข่ายอาเซียนเพื่อแบ่งปันข้อมูล การส่งเสริมความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและพร้อมรับมือภัยพิบัติในชุมชน⁸

ในส่วนสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทหารและอำนาจกำลังรบในภูมิภาคนั้นประเทศสิงคโปร์โดยกระทรวงกลาโหมได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านการช่วยเหลือมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติในระดับภูมิภาค (Regional HADR Coordination Centre: RHCC) ซึ่งมีภารกิจที่จะสนับสนุนให้มีการประสานงานและตอบสนองในการเข้าช่วยเหลือเผชิญสถานการณ์ระหว่างทหารด้วยกันอย่างใกล้ชิด เพื่อลด

ช่องว่างและความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ (รายละเอียดตามภาคผนวก ข.)

สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในระดับประเทศ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย ซึ่งถือว่าเป็นทวีปที่มีอัตราการเกิดภัยพิบัติสูงสุดในโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและเกินความคาดหมาย เนื่องจาก อุณหภูมิของน้ำทะเลระหว่างสองมหาสมุทรมีความแตกต่างกัน แต่ในการดำเนินการจัดการภัยพิบัติประเทศไทยกลับได้รับความช่วยเหลือจากประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ โดยภาพรวมเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยไม่ผ่านกลไกของอาเซียน เห็นได้จากกรณีประเทศสิงคโปร์ให้ความช่วยเหลือด้วยการสนับสนุนทางการเงิน สิ่งของบรรเทาทุกข์ และการฝึกอบรมเฉพาะด้านให้แก่ประเทศไทย ประเทศมาเลเซียได้ระดมความช่วยเหลือจากทุกหน่วยงานของภาครัฐ และภายนอกภาครัฐเพื่อช่วยเหลือด้านการบรรเทาภัยในเบื้องต้นในพื้นที่ชายแดนจังหวัดภาคใต้ด้วยการจัดทีมค้นหาและช่วยชีวิต รวมทั้งการบริจาคเงินเพื่อการฟื้นฟู เป็นต้น ซึ่งปัญหาในเชิงโครงสร้างและหลักการของความร่วมมือ อาเซียนที่ยังคงสร้างอุปสรรคในการจัดการภัยพิบัติอันเป็นปัญหาที่ทำให้อาเซียนจะต้องทบทวนและปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ปัจจุบันอาเซียนยังไม่มีแนวทางในการจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอย่างเป็นทางการสำหรับประเทศไทย ที่ผ่านมามีได้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติในปี พ.ศ. 2555 และในปี พ.ศ.2565 นี้ประเทศไทยได้แสดงความพร้อมรับตำแหน่งประธานคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ โดยมี นายนิพนธ์ บุญญามณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เข้าร่วมการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ ครั้งที่ 9 (The 9th ASEAN Ministerial Meeting on Disaster Management : The 9th AMMDM) ได้นำเสนอแนวทาง “ Strengthening Partnership and Innovation for Disaster Management in ASEAN” เน้นย้ำถึงประเด็นสำคัญในการหารือร่วมกันในการขับเคลื่อนงานด้านการจัดการภัยพิบัติของภูมิภาค ได้แก่ การเก็บข้อมูลความเสี่ยง การบูรณาการความร่วมมือและสร้างความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนในการให้ความช่วยเหลือเพื่อ

มนุษยธรรม การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการขับเคลื่อนและติดตามการปฏิบัติงานตามแผนงาน การจัดทำแผนงานและแผนปฏิบัติการในการรับมือภัยพิบัติในภูมิภาค และการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เพื่อสนับสนุนนโยบายการพัฒนาที่สมดุลหลังโควิด-19 และเน้นประเด็นเร่งด่วนที่ภูมิภาคต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการเตรียมการล่วงหน้าก่อนเกิดภัยพิบัติ การคำนึงถึงเพศภาวะและประชากรทุกกลุ่ม เพื่อสร้างความพร้อมและบรรลุเป้าหมายในการสร้างประชาคมอาเซียนที่ปลอดภัยอย่างสมดุล

แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย ชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน

สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยนั้น กองบัญชาการกองทัพไทยให้ความสำคัญเป็นภารกิจสำคัญเร่งด่วน โดยเฉพาะเมื่อเกิดสาธารณภัยและภัยพิบัติต่างๆ ทั้งขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ ทั้งภายในประเทศ และประเทศในภูมิภาค ประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวชายแดนติดกับประเทศไทย กองบัญชาการกองทัพไทยจะระดมทั้งกำลังพลและยุทโธปกรณ์ทางทหารที่สามารถประยุกต์มาใช้ช่วยเหลือประชาชน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้เร็วที่สุด พร้อมทั้งประสานให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยประจำจังหวัด⁹ จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติทางอากาศเพื่อดำเนินการควบคุมห้วงอากาศการใช้อากาศยาน การจัดการจราจรทางอากาศและจัดตั้งศูนย์การค้นหาและช่วยชีวิตเพื่อบูรณาการการค้นหาช่วยเหลือและกู้ภัย การอพยพเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยและสัตว์สิ่งมีชีวิตไปยังศูนย์พักพิงชั่วคราว หรือสถานที่จัดเตรียมที่เหมาะสม ซึ่งกองบัญชาการกองทัพไทยโดยเหตุการณ์ที่สำคัญที่สามารถสืบค้นคว้าเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางกรณีศึกษาที่สำคัญของ กองทัพไทย โดยเฉพาะการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยค้นหาและกู้ภัยของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาและหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติทางการแพทย์รวมถึงการเคลื่อนย้ายโดยเหล่าทัพ คือ การช่วยเหลือผู้ประสบเหตุแผ่นดินไหวในเนปาล กองทัพไทยได้รับอนุมัติ ให้จัดกำลังชุดช่วยเหลือฯ ตามนโยบายรัฐบาล จำนวน 53 นาย ประกอบด้วย ชุดค้นหาและกู้ภัย ชุดแพทย์ฉุกเฉินและผลิตน้ำดื่ม และส่วนสนับสนุนไปปฏิบัติงานในประเทศเนปาล ในห้วง 28 เมษายน - 4 พฤษภาคม พ.ศ.2558 โดยมีภารกิจในการช่วยเหลือและฟื้นฟูประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหว ให้การสนับสนุน ทางการแพทย์และการ

ช่วยเหลือฟื้นฟูในขั้นต้น คุณช่วยเหลือและรับคนไทยที่ยังตกค้างกลับประเทศ รวมทั้งอำนวยความสะดวกของบริจาคของไทยเพื่อมอบให้รัฐบาลเนปาล โดยกองทัพอากาศจัดเครื่องบิน C-130 สนับสนุนการเคลื่อนย้ายและลำเลียงสิ่งของบริจาค ซึ่งผลการปฏิบัติงานได้รับการชื่นชมจากนานาชาติและยังเป็นโอกาสที่ได้ปฏิบัติงานร่วมกับประเทศต่างๆ จำนวน 34 ประเทศ ที่ได้ส่งกำลังเข้าไปช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติในเนปาล ซึ่งเป็นการจัดกำลังเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกลในลักษณะเร่งด่วน

ดังนั้น กองบัญชาการกองทัพไทยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องแผนการปฏิบัติ กำลังพล เครื่องมือและ สิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย มีการประสานงานและ การแลกเปลี่ยนข่าวสารกับส่วนราชการและภาคเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ต้องมีฐานข้อมูล ด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้พร้อมในการไปปฏิบัติงาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจาก ภัยพิบัติบางประเภทต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว เช่น ธรณี เกิดแผ่นดินไหว สึนามิ อัคคีภัย ภัยจากสารเคมีรั่วไหล เป็นต้น ในภาวะปกติต้องมีการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ให้สามารถบริหารจัดการวิกฤตการณ์และภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างทหารและพลเรือน ในระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องฝึกการทำงาน ร่วมกันเป็นทีม และมุ่งสู่มาตรฐานสากล เช่น International Search and Rescue Advisory Group (INSARAG) และควรให้มีการฝึกร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชน ภายในประเทศ และการฝึกกับมิตรประเทศโดยเฉพาะกลุ่มอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มี ความพร้อมในการปฏิบัติงานร่วมกันในกลุ่มประเทศอาเซียน ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดกำลังไปช่วยเหลือประเทศที่ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงทีจะเป็นการช่วยรักษาชีวิตผู้ประสบภัย แสดงออกถึงมิตรไมตรี ความมี น้ำใจและความจริงใจต่อกัน เป็นพันธมิตรทั้งในระดับรัฐบาลและประชาชน

**การเสนอแนวทางใหม่เพื่อการพัฒนาและเพิ่มบทบาทด้วยการ
จัดตั้งชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองแห่งชาติตามมาตรฐานสากล ของศูนย์ฝึก
บรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย**

เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของ
ทีมค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองขนาดกลางมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ของการ
พัฒนาและเพิ่มบทบาทของกำลังพลของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการ
ทหารพัฒนานั้น จำเป็นต้องสามารถปฏิบัติงานให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน INSARAG ของ
องค์การสหประชาชาติที่กำหนดไว้ รวมถึงต้องสามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั้งในประเทศ
และต่างประเทศด้วยการพัฒนาและเพิ่มบทบาททั้งระบบ ซึ่งประกอบด้วย กำลังพล
ยุทธโศภกรณ์ องค์ความรู้ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงขอเสนอแนวทางใหม่นอกจากการ
พัฒนาเสริมสร้างขีดความสามารถของกำลังพลข้างต้นแล้ว การพิจารณาถึงความพร้อมใน
การตอบสนองภารกิจของหน่วยด้วยขีดความสามารถ และการจัดกำลังของยุทธโศภกรณ์
บรรเทาสาธารณภัย ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ถือได้ว่าเป็นส่วน
สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง คือการประกอบกำลังหน่วยได้จาก 3 ส่วน คือ 1.ส่วนปฏิบัติการ
ดับเพลิง 2.ส่วนปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัย และส่วนสุดท้ายส่วนที่ 3.ส่วนสนับสนุน ดังนั้น
ต่อไปควรมีการพัฒนาขีดความสามารถของชุดเคลื่อนที่เร็วเคลื่อนย้ายทางอากาศ ใน
บทบาทของหน่วยปฏิบัติในพื้นที่วิกฤต ที่สามารถเข้าถึงผู้ประสบภัยได้ยากลำบาก โดย
เสริมสร้างภารกิจให้สามารถ ติดตามสถานการณ์ ประเมินค่าความเสียหาย (ขนาดของ
ความรุนแรง ขนาดพื้นที่และจำนวนประชากรที่ได้รับผลกระทบและความต้องการ
เร่งด่วน) การค้นหา และปฐมพยาบาลผู้ประสบภัยขั้นต้น ประกอบกับการถ่ายทอด
สัญญาณจากพื้นที่ปฏิบัติงานไปยังศูนย์บัญชาการทางทหาร หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
เพื่อให้ข้อมูลส่วนที่สำคัญของพื้นที่ สำหรับการตกลงใจสั่งการ ของผู้บัญชาการหน่วย
บัญชาการทหารพัฒนา และผู้บังคับบัญชาในศูนย์บัญชาการทางทหาร กองบัญชาการ
กองทัพไทยต่อไป

บทที่ 3

บทอภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นแนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยและช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ปัจจัย/ตัวแปรที่สำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลจากในการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยที่มีศักยภาพและความพร้อมทั้งในด้านกำลังพล เครื่องมือและยุทธโศปกรณ์ สามารถสนับสนุนการดำเนินการของส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อให้การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งสามารถให้การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงที คือการบริหารจัดการภัยพิบัติยุคใหม่ (Modern Disaster Management) ที่ประกอบด้วย การป้องกันและการลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) การเตรียมความพร้อม (Preparedness) การรับมือจัดการภัยพิบัติ (Response) และการฟื้นฟู (Recovery) หรือ 2P2R จากผลการศึกษา รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ปัจจัยในบทที่ 2 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กองบัญชาการกองทัพไทยปฏิบัติตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นการนำแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม และการสร้างภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาภูมิความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งระดับชุมชน ในการเฝ้าระวังและรับมือกับสาธารณภัย การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชนตามแนวทาง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้งการนำแนวคิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อป้องกันภัยตามหลักสากล คือ “รู้รับ - ปรับตัว - ฟื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน”¹⁰ โดยเสริมสร้างความตระหนักในการลดความเสี่ยงตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย และกำกับการดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามกรอบ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ประกอบด้วย การมุ่งเน้นการลดความ

เสี่ยงจากสาธารณภัยการบูรณาการ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นแนวทางหลักในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของแผนฉบับนี้ เป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ของประเทศและวัตถุประสงค์ของแผนให้มีความมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอันที่จะยกระดับไปสู่มาตรฐานตามหลักสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ รวมถึงความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยง

แนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถบูรณาการความร่วมมือกับเหล่าทัพ อาทิเช่น กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศและหน่วยงานหลักของประเทศ ภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามวงจรการจัดการภัย ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภัยพิบัติในปัจจุบัน

จากทิศทางยุทธศาสตร์ของชาติในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุดค้นหาและกู้ภัยในเมืองแห่งชาติ(Nation Urban Search and Rescue: USAR) ของประเทศไทยสู่การปฏิบัติตามมาตรฐานสากล โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการมอบหมายให้ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ยกระดับมาตรฐานการค้นหาและกู้ภัย มีศักยภาพและขีดความสามารถในการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมตามมาตรฐานคณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและกู้ภัยระหว่างประเทศ (International Search and Rescue Advisory Group : INSARAG)โดยปฏิบัติงาน

ร่วมกับชุดปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัย รวมถึงส่วนสนับสนุนของประเทศอื่นทั้งกรณีเกิดภัยพิบัติรุนแรงในประเทศและระหว่างประเทศทั่วโลก

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นผู้ประสานงานด้านนโยบาย(Policy Focal Point)และด้านการปฏิบัติ(Operation Focal Point)ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงกองบัญชาการกองทัพอากาศ และเหล่าทัพ เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการสนับสนุนทรัพยากร และบุคลากร ในส่วนที่ค้นหาและกู้ภัย ทีมแพทย์ ทีมประเมินด้านวิศวกรรม และการขนส่งเคลื่อนย้าย ทั้งนี้แนวทางที่หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาสามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าวอันจะส่งผลถึงการบริหารจัดการสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการและประสานความร่วมมือปฏิบัติงานกับเหล่าทัพและภาคีเครือข่ายการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมได้อย่างเป็นเอกภาพ ยกระดับมาตรฐานและทันต่อสถานการณ์ปัจจัยผลกระทบที่มีความผันผวน เปลี่ยนแปลงตามสภาวะปัจจุบันรวมถึงอนาคต ด้วยการดำเนินการในด้านต่างๆที่สนับสนุนภารกิจดังต่อไปนี้

1.ด้านการบริหารจัดการ ควรมอบหมายภารกิจแก่หน่วยขึ้นตรงเพื่อรองรับการวางแผนและบริหารจัดการชุดค้นหาและกู้ภัยในเมืองแห่งชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐาน INSARAG พร้อมจัดทำข้อตกลงความร่วมมือเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยในสายการบังคับบัญชาขององค์กรอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนกองบัญชาการส่วนภูมิภาค (สำนักงานพัฒนาภาค1-5) ส่วนสนับสนุนของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา อีกทั้งจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉินเร่งด่วนตามสั่งการของหน่วยเหนือและรัฐบาลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการยกระดับมาตรฐานการค้นหาและกู้ภัยแก่กำลังพล เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนครอบครัว.

2.ด้านการพัฒนาบุคลากร ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาควรเป็นหน่วยงานแรก ที่มีภารกิจทั้งเป็นหน่วยสายวิทยาการ และหน่วยปฏิบัติที่ต้องได้รับการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้านทั้งการให้ความรู้พื้นฐานด้านการค้นหาและกู้ภัย การศึกษาดูงาน การฝึกซ้อมการปฏิบัติในระดับประเทศ และนานาชาติ การเพิ่มทักษะเฉพาะทางสนับสนุนการปฏิบัติ เช่น ความรู้ด้านทักษะ

ภาษาต่างประเทศ การนำเสนอด้วยมัลติมีเดีย การใช้อากาศยานไร้คนขับ การรายงานสถานการณ์ภัยพิบัติด้วย VIRTUAL ON-SITE OPERATIONS COORDINATION CENTRE (V-OSOCC) เป็นต้น

3.ด้านการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ ควรวางแผน เสนอแผนจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัย รวมทั้งอุปกรณ์กู้ชีพที่สามารถดูแลทีมได้ในระยะเวลาที่เหมาะสมกับขนาดทีมค้นหาและกู้ภัยในเขตเมือง (ทีมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก) พร้อมทั้งวางแนวทางการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์ให้สภาพพร้อมใช้งาน

4.ด้านการพัฒนาสถานที่และสถานีฝึก กำหนดให้มีการประเมินความพร้อมใช้งานและความเหมาะสม ทั้งในด้านความปลอดภัยในการฝึก ความทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ด้วยบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมวิทยาศาสตร์ทหารบก กองเวชศาสตร์ใต้น้ำและการบิน กรมแพทย์ทหารเรือ และวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ นอกจากนี้ ลานจอดอากาศยาน แบบเร่งด่วน สถานีระดมพล ตำบลดรหรรวมสิ่งของ คลังเก็บเครื่องมืออุปกรณ์ และระบบกล้องวงจรปิด ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาเช่นกัน

5.ด้านการประเมินศักยภาพตามมาตรฐาน INSARAG ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองแห่งชาติ อาทิเช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมแพทย์ กรุงเทพมหานคร กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และมูลนิธิเซฟตี้ แอนด์ เอ็นไวรอนเมนทอล เซอร์วิสจำกัด โดยเฉพาะการขอรับการสนับสนุนองค์ความรู้และผู้เชี่ยวชาญในการทำหน้าที่วิทยากร อาจารย์ ครูฝึก พิเศษประจำสถานีจากประเทศที่ผ่านการประเมินตามมาตรฐาน INSARAG เช่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย เป็นต้น

โดยที่สำคัญยิ่งคือการพัฒนาศักยภาพทางการบริหารจัดการสาธารณภัยและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ด้วยการสร้างเสริมชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองแห่งชาติ ควรดำเนินการอย่างเป็น

ระบบครอบคลุมภารกิจ 5 ด้าน ทั้งการบริหารจัดการ การค้นหา การกู้ภัย การแพทย์ และโลจิสติกส์ โดยมีผลงานวิจัยที่สนับสนุนและสอดคล้อง ได้แก่งานวิจัยของ พลตรีฐิติชัย เทียนทอง เรื่องกองทัพไทยกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อพัฒนาต่อยอดให้การตอบสนองต่อภารกิจและยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีลำดับการพัฒนาศักยภาพชุดค้นหาและกู้ภัยได้ 3 ระดับ

1.ชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองขนาดเล็ก (Light USAR Teams) สามารถปฏิบัติการกู้ภัยที่ไม่ซับซ้อน โดยมีกำลังพลเจ้าหน้าที่ 18 คน ชีตความสามารถปฏิบัติงาน 12 ชั่วโมงเป็นระยะเวลา 3 วัน ด้วยการดำรงชีพคงสภาพความพร้อมของหน่วยโดยไม่ต้องผลิตเปลี่ยนกำลัง หรือรับการสนับสนุนเพิ่มเติม ในสถานที่ปฏิบัติการภัยพิบัติ 1 แห่ง

2.ชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองขนาดกลาง (Medium USAR Teams) สามารถปฏิบัติงานเชิงเทคนิคที่ซับซ้อน และการกู้ภัยในเขตที่มีการถล่มของโครงสร้างอิฐ โครงสร้างอาคารเสริมเหล็ก รวมถึงการจัดให้มีการบริการทางการแพทย์ โดยมีกำลังพลเจ้าหน้าที่ 40 คน ชีตความสามารถปฏิบัติงาน 24 ชั่วโมงเป็นระยะเวลา 7 วัน ด้วยการดำรงชีพคงสภาพความพร้อมของหน่วยโดยไม่ต้องผลิตเปลี่ยนกำลัง หรือรับการสนับสนุนเพิ่มเติม ในสถานที่ปฏิบัติการภัยพิบัติ 1 แห่ง

3.ชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองขนาดใหญ่ (Heavy USAR Teams) สามารถปฏิบัติการค้นหาที่มีความซับซ้อนสูงและการกู้ภัยเชิงเทคนิคในพื้นที่อาคารถล่มที่ต้องมีการทำลาย การตัดโครงสร้างโลหะคอนกรีตเสริมเหล็ก พื้นที่อับอากาศ และอาคารโครงสร้างที่มีความสูงหลายชั้น รวมถึงการยกและเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยด้วยเครื่องจักรกลหนัก โดยมีกำลังพลเจ้าหน้าที่ 59 คน ชีตความสามารถปฏิบัติงาน 24 ชั่วโมงเป็นระยะเวลา 7 วัน ด้วยการดำรงชีพคงสภาพความพร้อมของหน่วยโดยไม่ต้องผลิตเปลี่ยนกำลัง หรือรับการสนับสนุนเพิ่มเติม ในสถานที่ปฏิบัติการภัยพิบัติ 2 แห่ง

ทั้งนี้ ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ควรประสานการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและจัดคณะตั้งทำงานเสริมสร้างศักยภาพร่วมวางแผนความร่วมมือกับ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) พร้อม

ทั้งขอรับการสนับสนุนจากองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในกรอบของความ
ร่วมมือทางทหารจากมิตรประเทศ หรือ ศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือ
ด้านมนุษยธรรม (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance-AHA
Centre) ตามที่กล่าวไว้ในการศึกษาวิจัยบทที่ 2

ปัจจัย/ตัวแปรที่เชื่อมโยงในการพัฒนาและเพิ่มบทบาทสำหรับเตรียมความ พร้อมให้กับกำลังพลของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหาร พัฒนากองบัญชาการกองทัพไทย

สิ่งที่เป็นตัวแปรสำคัญยิ่งคือ บุคลากร หรือกำลังพลที่บรรจุในตำแหน่ง
ต่างๆตามโครงสร้างการจัดหน่วยที่จำเป็นต้องทราบและตระหนักในบทบาทที่ควรจะเป็น
โดยคำว่าบทบาท (Role) ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า
เป็นเรื่องของพฤติกรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบ (Function) เพื่อเป็นการแสดงให้เห็น
ว่าเมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใด ก็ควรแสดงพฤติกรรมให้ตรงและเหมาะสมกับหน้าที่ความ
รับผิดชอบนั้น สำหรับศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
พัฒนากองบัญชาการกองทัพไทยนั้นมีบทบาทที่ควรจะเสนอ คือ

1. หน่วยด้านวิชาการ ที่สามารถจัดการศึกษาและฝึกอบรมความรู้ด้านการ
บรรเทา สาธารณภัย การค้นหาและช่วยชีวิต การบริหารจัดการสภาวะวิกฤติ ระบบ
บัญชาการเหตุการณ์ และความรู้ทั่วไป ในการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นเมื่อเกิดภัยพิบัติ
ต่างๆ ให้กับกำลังพลภายในกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ส่วนราชการอื่น
รวมถึงประชาชนทั่วไป

2. หน่วยที่บุคลากรมีความพร้อมสูง ด้วยการพัฒนาศูนย์ฝึก และผลิตครู
ด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่มีทักษะ ความชำนาญ และได้มาตรฐาน ตลอดจนการวิจัย
ปรับปรุงพัฒนาการฝึก และการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทยให้
มีความทันสมัย

3. หน่วยตอบโต้สถานการณ์ สามารถประกอบกำลังเป็นชุดค้นหาและ
กู้ภัยในเขตเมือง ที่สามารถเคลื่อนย้ายเข้าสู่พื้นที่ประสบภัยได้ทั้ง 3 มิติ คือ เคลื่อนที่ได้ทั้ง

ทางบก ทางอากาศยาน และทางเรือ เพื่อตอบโต้และคลี่คลายสถานการณ์ โดยมีการจัดกำลังแบบคล่องตัว มียุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัย กำลังพลทุกนายในชุดเป็นผู้ที่มีความรู้ ในระดับครู อาจารย์ที่สามารถเป็นต้นแบบ ที่เป็นไปตามมาตรฐานสากลตามที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ พร้อมทั้งนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่องของผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ผู้บริหารองค์กร ที่จะให้นโยบาย วิสัยทัศน์ ในการเพิ่มศักยภาพและการเตรียมความพร้อมของกำลังพลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเป็นครูทหาร หรือครูด้านการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติได้อย่างมั่นใจในองค์ความรู้ มีมาตรฐานสากลและในเวลาที่ต้องใช้ภาพลักษณ์เดียวกัน โดยการส่งเสริมให้กำลังพลชุดครูฝึกและส่วนสนับสนุนได้มีโอกาสในการเตรียมการวางแผน จัดการฝึก จัดกำลังเข้าร่วมฝึกและประเมินผลการฝึกการบริหารจัดการตอบโต้ภัยพิบัติในระดับต่างๆของชาติและภูมิภาค รวมถึงประเทศพันธมิตรทั่วโลก จะทำให้เกิดบทเรียน การจัดการความรู้และประสบการณ์อย่างมีคุณค่า โดยเฉพาะในการจัดการในสภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) รวมถึงการเสริมสร้างทางทัศนคติ หรืออำนาจกำลังรบไม่มีตัวตน (Soft Power) อันที่จะสามารถในการดึงดูดและสร้างการมีส่วนร่วม โดยไม่ต้องบังคับแก่กำลังพลชุดครูฝึกของหน่วยหรือองค์กรได้ตระหนักถึงการมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction:DRR) อันจะส่งผลในการพัฒนาความเป็นมาตรฐานของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างก้าวกระโดดแต่มีมาตรฐาน โดยผลการวิจัยในครั้งนี้ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันเอกพิทยา ราชะพริ้ง เรื่อง บทบาทของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศที่3 ในทศวรรษหน้า ที่นำเสนอว่า กองทัพอากาศที่ 3 ได้สั่งการให้หน่วยทหารในพื้นที่จัดกำลังและยุทธโศปกรณ์เพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามแนวทางการจัดองค์กร (Organizing) ด้วยการบูรณาการทั้งด้านคน และเครื่องมือระหว่างหน่วยงานที่เข้ามาให้การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยให้เหมาะสมกับขีดความสามารถ ของหน่วยงาน พร้อมทั้งการจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตามการมอบหมายหน้าที่ในการจัดการในสภาวะฉุกเฉิน เพื่อความมีเอกภาพในการบังคับบัญชา ซึ่งอาจจัดจากส่วนราชการพล เรือ่น หรือหน่วยทหารก็ได้ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งและสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในผลงานทางวิชาการ เรื่องการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติของจังหวัดชัยนาท (National Disaster Risk Management in Chainat Province) ที่เสนอแนวทางการแนวทางส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทาง

ธรรมชาติในจังหวัดชัยนาท ว่าแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคในรูปแบบเครือข่ายทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการในทุกขั้นตอน เช่น การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ จัดการในภาวะฉุกเฉิน และการฟื้นฟู มีการศึกษาดูงานจากกรณีศึกษาในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำคู่มือประชาชนเมื่อประสบภัยพิบัติ เทศบาลมีการจัดทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันน้ำท่วม เช่น การกรอกกระสอบทรายเพื่อทำคันกันน้ำ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ¹² มีการวางแผนเตรียมรับสถานการณ์น้ำและติดตามประเมินสถานการณ์น้ำอยู่เสมอ มีการสร้างความเข้าใจระหว่างพื้นที่ประสบภัยกับพื้นที่เหนือแนวคันกันน้ำเพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ในขณะที่เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติทุกภาคส่วนมีการบูรณาการร่วมกันในการจัดหาสิ่งของจำเป็น เช่น เรือ สุขภัณฑ์อื่นที่ สิ่งของยังชีพให้กับผู้ประสบภัย เป็นต้น นอกจากนี้ หลังเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติทุกภาคส่วนมีการร่วมมือกันในการฟื้นฟูเยียวยาผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น การทำความสะอาด บำรุงสถานที่สำคัญ เยียวยาเกษตรกรและประชาชนที่ได้รับผลกระทบซึ่งในข้อเสนอแนะข้างต้นนี้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยมีขีดความสามารถ และศักยภาพที่สามารถดำเนินการได้

แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย ชัยนาท ในภูมิภาคอาเซียน ที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากประชาคมนานาชาติ

เพื่อให้การพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย ด้วยการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยของประเทศไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ด้วยเครื่องมือ (MEANS) ที่สำคัญคือทีมค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองขนาดกลาง (Medium USAR Teams) ดังนี้

1.พิจารณาปรับปรุงเพิ่มศักยภาพการจัดการภาวะฉุกเฉิน รวมถึงการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้กับบุคลากรและเครื่องมือในการกู้ภัยให้มีมาตรฐานเพิ่มขึ้นในระดับสากล

2.ยกระดับความร่วมมือกับต่างประเทศทั้งในและนอกภูมิภาคอาเซียน เพื่อให้มีการฝึกแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ เทคนิค วิทยาการ และเพิ่มพูนประสบการณ์ของหน่วยกู้ภัย และหน่วยบริการทางการแพทย์ฉุกเฉิน

3.พัฒนาและบริหารจัดการโครงข่ายสื่อสารโทรคมนาคม ตลอดจนสนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย และทีมค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองที่อยู่ในขั้นตอนการพัฒนาเสริมสร้างฯ ในการปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน เพื่อการให้บริการระบบสื่อสารและโทรคมนาคมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในทุกสภาพพื้นที่ รวมถึงต่างประเทศ

4.พิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาทีมค้นหาและกู้ภัยในเขตเมือง รวมถึงระบบบริหารจัดการภัยในภาวะฉุกเฉินตามมาตรฐานสากล และระบบบัญชาการเหตุการณ์ (ICS) ตลอดจนการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์พิเศษสำหรับการกู้ภัยและช่วยชีวิตผู้ประสบภัย ให้พร้อมรับสถานการณ์ภัยที่มีความซับซ้อนและมีลักษณะพิเศษเพิ่มมากขึ้น

5.เพิ่มการอบรมที่เป็นมาตรฐานตามแนวทางของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System : ICS) ให้กับบุคลากรทุกภาคส่วนในทุกระดับ ตลอดจนการสร้างทีมสนับสนุนการจัดการเหตุการณ์ (Incident Management Assistant Team : IMAT) สำหรับสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดได้ทันทีเมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่

บทที่ 4

บทสรุป

สรุปการศึกษา สืบค้นวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ทำให้ทราบคำตอบที่สอดคล้องกับคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย

แนวทางที่หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาสามารถนำมาเป็นแนวทางคือ การบริหารจัดการสาธารณภัย บูรณาการและประสานความร่วมมือปฏิบัติงานกับเหล่าทัพและภาคีเครือข่ายอย่างเป็นเอกภาพ ด้วยการดำเนินการในทุกด้านประกอบด้วยด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ ด้านการพัฒนาสถานที่และสถานีฝึก และด้านการประเมินศักยภาพตามมาตรฐาน INSARAG ด้วยการสร้างเสริมชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองแห่งชาติ ที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบครอบคลุมภารกิจ 5 ด้าน ทั้งการบริหารจัดการ การค้นหา การกู้ภัย การแพทย์ และโลจิสติกส์ เพื่อพัฒนาต่อยอดให้การตอบสนองต่อภารกิจและยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเป้าหมายในอนาคตที่อยู่ในขั้นดำเนินการคือ ทีมค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองขนาดกลาง (Medium USAR Teams)

ปัจจัย/ตัวแปรที่เชื่อมโยงในการพัฒนาและเพิ่มบทบาทสำหรับเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยนั้น สิ่งที่เป็นตัวแปรสำคัญยิ่งคือ บุคลากร หรือกำลังพล ที่บรรจุในตำแหน่งต่างๆตามโครงสร้างการจัดหน่วยที่จำเป็นต้องทราบและตระหนักในบทบาทและหน้าที่ คือ หน่วยด้านวิชาการ หน่วยที่กำลังพลมีความพร้อมสูง และหน่วยตอบโต้สถานการณ์ โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ในการจัดการในสภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) ตามที่กล่าวสรุปนี้คือ แนวทางการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย ชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน ที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากประชาคมนานาชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ควรมีการประสานการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องกับคณะทำงานเสริมสร้างศักยภาพชุดค้นหาและกู้ภัยแห่งชาติ หรือ ศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance-AHA Centre) เพื่อการจัดทำขั้นตอนและคู่มือการปฏิบัติงาน การเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะการค้นหาและกู้ภัยเฉพาะด้าน รวมถึงจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ด้านการกู้ค้นหาและกู้ภัย

2. การระดมสรรพกำลังด้านกำลังสำรอง กระทรวงกลาโหมเป็นอีกแนวทางในการเตรียมความพร้อมการพัฒนาและเพิ่มบทบาทการเป็นศูนย์ฝึกชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน ด้วยการบรรจุกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่ในภาวะปกติร่วมกับกำลังประจำการโดยเฉพาะหน้าที่ที่มีความรู้พิเศษ เช่น วิศวกรโครงสร้าง ผู้เชี่ยวชาญด้านวัตถุอันตราย ผู้ดูแลสุนัขกู้ภัย ล่ามภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านการจัดตั้งระบบบัญชาการเหตุการณ์ร่วมในระดับเหล่าทัพ กองกำลังทหารมิตรประเทศ มูลนิธิสาธารณกุศลที่เกี่ยวข้องโดยไม่หวังผลกำไร ที่มีการดำเนินการตามแผน และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ตลอดจนการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรเชื่อมโยงตามสายบังคับบัญชา (Chain of Command) ที่เชื่อมโยงต่อการสนับสนุนภารกิจของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในการจัดการภัยพิบัติอย่างประสานสอดคล้อง

2. การจัดทำแผนเผชิญเหตุในพื้นที่เสี่ยงภัยให้มีรูปแบบเป็นมาตรฐานเดียวกันโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และสามารถประสานสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติของหน่วยทหารในพื้นที่ ด้วยการเตรียมสนา مربด้าน การข่าว (Intelligence Preparation of Battlefield : IPB) รวมถึงแนวทางการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยจากการสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (สทป.) ที่ได้จากการวิจัยพัฒนามาใช้ในการบริหารจัดการภัยพิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- ¹ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย; 2558.
- ² กระทรวงกลาโหม แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ : สำนักปลัดกระทรวงกลาโหม; 2558.
- ³ กระทรวงมหาดไทย การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย. กรุงเทพฯ : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย; 2556.
- ⁴ กระทรวงมหาดไทย,คู่มือการจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เกษตรและสหกรณ์; 2550.
- ⁵ดร.สุปรีชา หิรัญบุรณะ . ASEAN Committee on Disaster Management.วิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ;2558
- ⁶แผนแม่บทการป้องกันและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย จากอุทกภัย วาตภัย และโคลนถล่ม ระยะ 5 ปี[อินเทอร์เน็ต].2551 [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2556] เข้าถึงได้จาก : <http://www.disaster.go.th>.
- ⁷คำสั่งกองทัพอไทย (เฉพาะ) ที่ 405/52 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพอไทย. ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2552.
- ⁸ ยงยุทธ เมฆรัตน์, พลตรี.บทบาทหน่วยบัญชาการทหารพัฒนากับการบรรเทาสาธารณภัย. [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. กรุงเทพฯ:วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร;2546.
- ⁹ ธิติชัย เทียนทอง, พลตรี. กองทัพอไทยกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย.[เอกสารวิจัยส่วนบุคคล], กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร; 2562
- ¹⁰ณัฐกร ทิพย์สุข, พันเอก.การบริหารจัดการกองทัพอไทยในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.[เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเสนาธิการทหาร; 2560.
- ¹¹ พิทยา ราชะพริ่ง, พันเอก. แนวทางการพัฒนาบทบาทของกองทัพอากาศที่ 3 ในการบรรเทาสาธารณภัย.[เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. กรุงเทพฯ:วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร; 2560
- ¹² ทศนีย์ ปิ่นสวัสดิ์ และ ดวงทอง สิ้นชัย การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติของจังหวัดชัยนาท. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม;2563

ภาคผนวก

ผนวก ก แนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน : สปฉ. (Emergency Support Function : ESF)

เมื่อการจัดการสาธารณสุขภัยระดับ 3 และระดับ 4 กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ จะสถาปนาการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) เพียงส่วนงานใด ส่วนงานหนึ่งหรือหลายส่วนงานเข้าร่วมสนับสนุนการจัดการสาธารณสุขขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการประสานงานระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ภารกิจด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น ภารกิจด้านการคมนาคมและขนส่งที่มีหลายส่วนราชการ มีลักษณะงานเหมือนหรือใกล้เคียงกันมาร่วมกันประสานการปฏิบัติอันจะเป็นการลดความซ้ำซ้อน ในการช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด/อำเภอที่เกิดสาธารณสุข โดยในแต่ละส่วนงานฯ จะมีหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน แบ่งออกเป็น 18 ส่วนงาน

สปฉ.1 : ส่วนงานด้านคมนาคม ทำหน้าที่จัดการระบบ ปรับปรุงเส้นทาง และโครงข่ายการคมนาคมให้สามารถใช้งานได้เมื่อเกิดสาธารณสุข มีกระทรวงคมนาคม เป็นหน่วยงานหลัก

สปฉ.2 : ส่วนงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำหน้าที่จัดระบบสื่อสาร และโทรคมนาคมให้ใช้งานได้ทุกสถานการณ์ มีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหน่วยงานหลัก

สปฉ.3 : ส่วนงานสาธารณสุขปโภค ทำหน้าที่เตรียมความพร้อม ซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งสาธารณูปโภคให้ใช้งานได้ในขณะที่เกิดสาธารณสุข มีกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลัก โดยมี การไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค การไฟฟ้านครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค และ การประปานครหลวงเป็นหน่วยงานสนับสนุน

สปฉ.4 : ส่วนผจญเพลิง ทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน เมื่อเกิดอัคคีภัย รวมถึงสนับสนุนการป้องกันและระงับเหตุอัคคีภัยในทุกพื้นที่

มีกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักโดยมี กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานสนับสนุน

สปฉ.5 : ส่วนงานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ทำหน้าที่เฝ้าระวังสถานการณ์
ประเมิน แนวโน้มสาธารณสุขภัย แจ้งเตือนประชาชน สนับสนุนทรัพยากรและประสานการ
จัดการภาวะฉุกเฉินกับส่วนต่าง ๆ มีกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลัก

สปฉ.6 : ส่วนงานสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำหน้าที่จัดตั้ง
ศูนย์พักพิง ชั่วคราว แจกจ่ายเครื่องดำรงชีพ ดูแลงานด้านสังคมสงเคราะห์และเยียวยา
สภาพจิตใจผู้ประสบภัย มีกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงาน
หลัก มีกระทรวงแรงงาน สภากาชาดไทยเป็นหน่วยงานสนับสนุน

สปฉ.7 : ส่วนงานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร ทำหน้าที่ประสานการ
ปฏิบัติ ระหว่างเหล่าทัพ เพื่อสนับสนุนส่วนราชการ หน่วยทหาร กองอำนาจการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับในการเผชิญเหตุสาธารณภัย มีกระทรวงกลาโหมเป็น
หน่วยงานหลัก

สปฉ.8 : ส่วนงานการแพทย์และสาธารณสุข ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพอนามัย
ของ ผู้ประสบภัย โดยจัดตั้งทีมปฏิบัติการลงพื้นที่ที่ตรวจรักษาโรค เฝ้าระวังและควบคุม
โรคติดต่อ รวมถึง การสุขาภิบาลของพื้นที่ประสบภัยมีกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงาน
หลัก มีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ โรงพยาบาล สถานพยาบาลของสังกัดต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ
และเอกชน เช่น มหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม มูลนิธิ อาสาสมัครต่าง ๆ เป็นต้น รวมถึง
สภากาชาดไทย สถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น

สปฉ.9 : ส่วนงานการค้นหาและกู้ภัย ทำหน้าที่ประสานการช่วยเหลือ
สนับสนุนการค้นหา และกู้ภัยเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบภัย มีกระทรวงมหาดไทยและ
กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานหลัก

สปฉ.10 : ส่วนงานสารเคมีวัตถุอันตรายและกัมมันตรังสี ทำหน้าที่วางแผน
ป้องกัน ควบคุมและระงับภัยจากสารเคมี วัตถุอันตรายและกัมมันตรังสีที่ส่งผลกระทบต่อ
ประชาชนและสิ่งแวดล้อม มีกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลัก โดยมี กระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงกลาโหม และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมควบคุมมลพิษ และสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติเป็นหน่วยงานสนับสนุน

สปฉ.11 : ส่วนงานการเกษตร ทำหน้าที่ประเมินสถานการณ์ แจ้างเตือนภัยแก่เกษตรกรและสำรวจความเสียหายด้านการเกษตร เพื่อวางแผนให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัย มีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานสนับสนุน

สปฉ.12 : ส่วนงานพลังงาน ทำหน้าที่ดูแลรักษาและสนับสนุนทรัพยากรด้าน พลังงานให้สามารถใช้ปฏิบัติงานได้ตลอดระยะเวลาที่เกิดสาธารณภัย มีกระทรวงพลังงานเป็นหน่วยงานหลัก

สปฉ.13 : ส่วนงานรักษาความสงบเรียบร้อย ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยของประชาชน สถานที่สำคัญทางเศรษฐกิจ เขตเมืองและชุมชนในพื้นที่ประสบภัยและพื้นที่ใกล้เคียงมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลัก

สปฉ.14 : ส่วนงานการฟื้นฟูเศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม ทำหน้าที่ประเมินผล กระทบทางเศรษฐกิจ การศึกษาวัฒนธรรมและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์รวมถึงกำหนดแนวทางการฟื้นฟูให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็วมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลัก มีกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานสนับสนุน

สปฉ.15 : ส่วนงานการต่างประเทศ ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ ในภาวะฉุกเฉินและสนับสนุนการช่วยเหลือชาวต่างประเทศที่ประสบภัย มีกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลัก โดยมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมศุลกากรเป็นหน่วยงานสนับสนุน

สปฉ.16 : ส่วนงานการประชาสัมพันธ์และการจัดการข้อมูลข่าวสาร ทำหน้าที่ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยรวมถึงกำหนดมาตรการป้องกันข่าวลือที่สร้างความตื่นตระหนกแก่ประชาชนมีกรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานหลัก

สพฉ.17 : ส่วนงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่ประเมิน กำหนดวิธีป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัยที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลัก

สพฉ.18 : ส่วนงานงบประมาณและการบริจาค ทำหน้าที่รับบริจาคเงินและสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยมี กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลัก โดยมีสำนักนายกรัฐมนตรีและสำนักงบประมาณเป็นหน่วยงานสนับสนุน

ผนวก ข ศูนย์ประสานงานด้าน HADR ในระดับภูมิภาค (Regional HADR Coordination Centre: RHCC)

ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติมากที่สุดพื้นที่หนึ่งของโลก เนื่องจากมีพื้นที่อยู่ในจุดที่เรียกว่า “วงแหวนไฟ” (Pacific Ring of Fire) ในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา กองกำลังทหารจากต่างชาติได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ เมื่อเกิดภัยพิบัติ ในขณะเดียวกันการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานที่ดีและตรงเป้าหมาย เพื่อลดภาระด้านการส่งกำลังบำรุงและความต้องการการช่วยเหลือต่าง ๆ ในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนให้มีการประสานงานและตอบสนองระหว่างทหารด้วยกัน เพื่อลดช่องว่างและความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย

ในการประชุมอย่างไม่เป็นทางการของกระทรวงกลาโหมอาเซียน-อเมริกา เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2557 ที่ฮาวาย ดร.เอน อิง เฮน (Dr. Ng Eng Hen) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของสิงคโปร์ ได้เสนอความต้องการที่จะก่อตั้งศูนย์ประสานงานด้าน HADR ที่ Changi Command and Control Centre ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมท่านอื่น ๆ ที่เห็นความจำเป็นในการให้ทหารทำงานร่วมกันได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้นเพื่อสร้างความแข็งแกร่งในด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ

ภูมิภาค อีกทั้งยังมีความเห็นตรงกันว่าศูนย์ประสานงานด้าน HADR ในระดับภูมิภาคจะทำให้กองกำลังทหารตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 นายชาน ชุน ซิง (Mr. Chan Chun Sing) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น ได้กระทำพิธีเปิด Changi RHCC ซึ่งจัดขึ้นภายหลังการประชุมของสิงคโปร์และอเมริกาเรื่องการสร้างความสามารถให้พลเรือนและทหารในการปฏิบัติงานด้านบรรเทาภัยพิบัติ (Building Civil-Military Capacity for Disaster Relief Operations) ซึ่งจัดขึ้นโดยกองทัพสิงคโปร์และ US Center for Excellence in Disaster Management and Humanitarian Assistance (CFE-DM) เพื่อแสดงถึงความจำเป็นในการสร้างขีดความสามารถของภูมิภาคในงาน HADR และความสามารถในการพัฒนาการประสานงานของกองกำลังทหารต่างชาติเรื่องการช่วยเหลือด้านการตอบสนองภัยพิบัติ

Changi RHCC จัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการประสานงานด้าน HADR ระหว่างทหาร โดยให้การสนับสนุนทหารที่เข้าให้ความช่วยเหลือพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติโดยการประสานความช่วยเหลือจากทหารต่างชาติ นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายในการให้แนวทางการปฏิบัติอย่างเปิดกว้าง ครอบคลุม และยืดหยุ่น ให้กับทหารจากภูมิภาคเดียวกันและภูมิภาคอื่น เพื่อตอบโต้ภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการทำงานดังกล่าว Changi RHCC ให้การสนับสนุนและเติมเต็มความตั้งใจการทำงานขององค์กรด้าน HADR เช่น UNOCHA และ AHA Centre ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการสนับสนุนหน่วยงานราชการที่จัดการภัยพิบัติระดับชาติในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติและประสานความร่วมมือด้านการบรรเทาภัยพิบัติในภาพรวม โดยมีแผนงานดังต่อไปนี้

1. จัดหากองทัพจากมิตรประเทศด้วยระบบ OPERA Computer Information System (CIS) เพื่ออำนวยความสะดวกในการตัดสินใจ ลดการซ้ำซ้อนและช่องว่างของการทำงาน และเพื่อประเมินความต้องการ การร้องขอความช่วยเหลือ สถานะของการเคลื่อนกำลังพลเข้าปฏิบัติการและการส่งกำลังบำรุง เช่น จุดเข้าพื้นที่ สถานะของลานบินและท่าเรือ เป็นต้น

2. เครือข่ายของ Changi RHCC ทางด้านนายทหารประสานงานนานาชาติ และศูนย์ปฏิบัติการที่เชื่อมโยงกับทหารมิตรประเทศ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และประสานการปฏิบัติงานให้กับกองกำลังจากต่างชาติ

3. ด้วยการอนุญาตจากหน่วยงานในพื้นที่ ประสภภัย Changi RHCC สามารถส่งหน่วยประสานงานเข้าไปในพื้นที่ได้ภายใน 48 ชม. แรกเมื่อเกิดภัยพิบัติ เพื่อสนับสนุนการประสานงานกับทหารที่อยู่ในพื้นที่ประสภภัย

Changi RHCC มีวิสัยทัศน์ที่เด่นชัดคือ พันธมิตรเชื่อถือได้เรื่องความรวดเร็วและการตอบสนองการประสานงานด้านภัยพิบัติ (Be a Trusted Partner for Swift and Coordinated Disaster Response) มีขีดความสามารถเป็นศูนย์ปฏิบัติการโดยกลุ่มปฏิบัติการพื้นฐาน (Baseline Operations Group) ที่สามารถปฏิบัติงานในการปฏิบัติดังนี้

1. เผื่อระวังและประเมินผลวันต่อวัน Changi RHCC มีการเผื่อระวังอย่างสม่ำเสมอและแบ่งปันข้อมูลด้านภัยพิบัติในภูมิภาค ทั้งก่อนเกิดภัยพิบัติที่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ เช่น ใต้ฝุ่น และภัยพิบัติที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ เช่น แผ่นดินไหว ทั้งนี้ Changi RHCC จะดำเนินการโดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งของหน่วยงานราชการที่จัดการภัยพิบัติระดับชาติในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ศูนย์ภัยพิบัติระดับภูมิภาค และแจกจ่ายภาพสถานการณ์ให้กับทหารมิตรประเทศผ่าน

ระบบ OPERA Computer Information System (CIS) เพื่อให้ทหารมิตรประเทศสามารถจัดเตรียมเครื่องมือรับสถานการณ์

2.การพยายามสร้างขีดความสามารถ นอกเหนือจากปฏิบัติการสนองตอบภัยพิบัติแล้ว Changi RHCC ยังมุ่งสร้างความสามารถด้าน HADR ในภูมิภาค โดยการพยายามขยายเครือข่ายกับมิตรทหารและงานวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐานด้าน HADR โดยมีทั้งการเข้าร่วมและการจัด Workshop ให้ความรู้ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ความเข้าใจในการทำงานร่วม และแบ่งปันความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างดีที่สุดทางด้านการตอบสนองต่อภัยพิบัติ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ พันเอก เจียรทรศน์ ภาม่วงเลี่ยม

วัน เดือน ปี เกิด 31 สิงหาคม พ.ศ.2520

ประวัติสำเร็จการศึกษา

- พ.ศ.2544 ปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต(โยธา)
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- พ.ศ.2552 ปริญญาโทวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต(โครงสร้างพื้นฐานฯ)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พ.ศ.2554 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 89

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ.2544 – 2546 ผู้บังคับหมวด กองร้อยทหารช่างสนาม กองพันทหารช่างที่ 201
- พ.ศ.2546 – 2552 ผู้บังคับกองร้อยทหารช่างก่อสร้าง กองพันทหารช่างที่ 111
- พ.ศ.2554 – 2556 วิศวกรรมก่อสร้าง กองพันทหารช่างที่ 111
- พ.ศ.2558 – 2559 ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองกำลังพล หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
- พ.ศ.2559 – 2562 รองผู้อำนวยการศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย
หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
- พ.ศ.2562 – 2563 รองผู้อำนวยการกองการสื่อสาร หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
- พ.ศ.2563 – 2564 รองผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 14 สำนักงานพัฒนาภาค 1

ตำแหน่งปัจจุบัน

- พ.ศ.2564 – 2565 ผู้อำนวยการกองข่าว ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล
